

en twintig ouderlingen het Lam ter eere zingen: Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed en ons gemaakt een koninkrijk en priesters. En dan volgt: en zij zullen als koningen heerschen op de aarde, Openb. 5:9 en 10.

Ziende op den Heere in Zijne heerlijkheid, waarmee Hij bekleed is bij Zijne opstanding uit den dood en bij Zijne opvaart naar den hemel, en denkende aan de toekomst, welke tegenaan degenen, die van harte in Hem als hunnen Verzoener en Behouder gelooven, kunnen wij rustig zijn en vol blijde verwachting ook te midden van alles dat zou willen en mogen benaauwen.

Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zoo ziet omhoog en heft uwe hoofden opwaarts, omdat uwe verlossing nabij is, Luc. 21:28.

De Heere Christus ging in den dood voor Zijn volk en stierf hunnen dood en bracht een eeuwige verzoening voor hen aan.

Maar Hij kwam ook weer uit den dood op, gerechtvaardigd door God, en als met den kwijl- en vrijbrief voor Zijne gekochten.

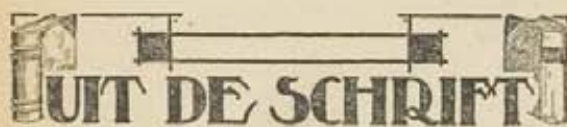
Hij hernam het leven, om niet weer te kunnen sterven, Rom. 6:9.

Zie, Ik leef in alle eeuwigheid.

Dat is de Paaschboodschap, het Paaschevangelie.

En het is eene blijde aankondiging van hetgeen door Hem geschenken zal worden aan een ieder, die in Hem de verzoening zijner zonden zoekt en geloovig aanneemt, en het leven uit Hem begeert en leeft.

S. GREIJNDANUS.

Geopende hemelen, en een geopend graf.

..... want een engel des Heeren, nederdalende uit den hemel, kwam toe, en wentelde den steen af van de deur, en zat op den zelfden.

Mattheüs 28:2b.

Het is wel een heel verschil met dien middag, eergisteren, dien dag voor Paasch-sabbath, toen de bleke, bebloede, niet-begeerenswaardige gestalte van Jezus hing aan den kruispal:

toen sloten zich de hemelen — ze bleven hermetisch-dicht — alle engelen hadden dienst rond den Troon — geen hunner mocht afdalen naar dien heuvel, waar hun aller Vorst verschoven was in de vervloeking Gods.

In Gethsémané mocht nog een engel Hem komen sterken, toen Zijn zweet werd tot druppelen bloeds — maar over Golgotha... neen, daar vallen alle poorten in 't slot, want God de Vader Zelf heeft het zwaard van Zijn loorn en doem genomen, en het Zijn Eigen Kind in 't hart gestoken... nu mag Jezus zelfs niet meer der engelen Metgezel zijn, Hij zinkt weg in de versmaadheid der hel, slechts het gezelschap van verdoemden wordt Hem waardig gekeurd...

Wat heeft de hemel met een gevloekte te maken?

Zoo was het eergisteren — maar zoo is het vanmorgen, op den eersten dag der week, als het begint te lichten, niet!

Nu openen zich de hemelen — is het vandaag niet de triomf van het Leven?

Zie, alle engelen hebben dienst, want het is vandaag op aarde het groote heilsfeit der Verrijzenis! De hemelen openen zich, een engel schiet als een rossige bliksem neer — hemelsche heerlijkheid over het nog-gesloten graf; de steen wordt afgewenteld, Christus staat op, en op de grafzerk zet zich de hemelbode, bekleed met sneeuwdonzen, schitterrijken mantel.

De hemelen geopend!

Want Christus is nu niet meer de Gevloekte, bij Wien smaad en nederheid, kruis en doem, dood en verlaten passen — Hij is nu de Gezegende, dat wil zeggen: de sfeer rondom Hem wordt nu gevormd door glorie en liefde, kroon en volmaaktheid, leven en lofzeggingen.

Dat is de rijkdom en de vrede van het Paasche-feest.

Want dat Christus weer Gods en der engelen Metgezel mag wezen, beteekent voor Zijn volk het bewijs, het zegel der rechtvaardigmaking: Hij is immers overgeleverd OM (d.w.z. vanwege) hun zonden, en Hij is opgewekt OM (d.w.z. vanwege) hun rechtvaardigmaking.

O, keer nu de orde niet om!

Wij worden niet gerechtvaardigd, omdat Christus is opgewekt — neen, omdat het volk der verkiezing gerechtvaardigd was, door Zijn volbrachte offerande aan het kruis, daarom kon de Heiland opstaan.

En dat geeft Paaschvreugde aan ieder, die gelooft! Dat verdriift alle „och, mocht ik maar 's", en „wist ik 't maar zeker!" — die onrijpe vruchten van twijfeling, welke aan sommige menschen het zegel van godsvrucht toeschijnen, worden door dit Opstandingsevangelie weggestormd.

Dat Christus Jezus de laatste rafelen van Gods vloek, en de laatste pluizen van den eeuwigen

doem van Zich afschudden kon, en in vollen levenstriomf, onder het oog der hemelen, en aller engelen, en bovenal van den Vader, verrijzen kon — dat bewijst de vrijpraak van Zijn volk: wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? Christus is het, Die gestorven is, ja, wat meer is, Die ook opgewekt is!

Geopende hemelen —

en een geopend graf....

wat wordt het ons eigenlijk sober meegedeeld: op het klavier, dat ons het lied van den Levens-triomf spelen mag, wordt maar een enkel register opengetrokken — straks komt een engel zoo maar heel gewoon te zeggen: „Hij is hier niet, want Hij is opgestaan!"

Maar het feit is er — en konden wij maar hooren, hoe ginds, achter de hemelgordijnen, de lofzangen der engelen en der gezaligden aanzwellen om den triomf van Hem, Die de Opstanding is en het Leven —

waarlijk, de dood is verslonden tot overwinning! Zoo predikt het ons Jezus' geopende graf in Jozef's bloeienden hof.

Welk een macht is de dood: zijn majesteit spreekt ons immers nooit zoo toe, als wanneer de band tusschen lichaam en ziel verbroken wordt. Dat is eigenlijk niet gelijk het behoort, want de verschrikking van den eeuwigen gaat boven die van den tijdelijken uit — maar goed... het is nu eenmaal zoo: wij zijn gansch-ons-leven aan de vreeze en aan de dienstbaarheid van den dood onderworpen. Het leven is één lange worsteling tegen den dood... ach, wat kan het een menschen-kind bang zijn in den greep van den dood...

Maar Christus heeft over zijn macht getriomfeerd.

Hij komt op dezen Paaschmorgen uit de groeve terug — niet als een ontsnapt gevangene, neen als de Sterke, de Held, Die overwint! Hij heeft den dood zijn prikkel, de hel haar overwinning ontomen — en het geopende graf predikt ons, dat Hij den dood heeft gemaakt een doorgang tot het eeuwige leven, allen, die deze Opstandingsblijdschap door het geloof verkrijgen.

Daarom heeft de bodem, wanneer Christus opvaart uit het stof, dat aan den vorst der duisternis kerkhofdiensten moet verleenen... ja, de aarde schokt van ontroering, want al het schepsel is der ijdelheid onderworpen, en daarom rust er een vloek over het stof.

Nooit zijn die vloek en die ellende klaarder tot openbaring gekomen, dan toen Christus Jezus aan het kruis geslagen en in het graf bijgezet werd... maar nergens komt ook de triomf van het Leven helderder openbaar dan bij dat geopende graf van Arimathea's raadsheer, waarboven de hemelen zich openen.

Welk een Paaschblijdschap voor het volk van God!

Weet het, allen, die u van dien dood met een luguber kruisteken gemerkt weet — weet het, gij, die op dit feest der Verrijzenis weent om wie sinds het vorige Paascheft van u werden genomen:

het graf geopend — Christus opgestaan — dat is de Triomf van het Leven!

Eens zullen alle doodenakkers worden omgewoeld, en uit alle knokken en stof zal nieuw leven worden gewekt — en elk lichaam, door Christus verlost van de dienstbaarheid der verderfenis, zal worden vrijgemaakt tot de vrijheid van de heerlijkheid der kinderen Gods.

Het graf geopend...

het is profetie, dat de dood niet meer zijn zal — eens zal de gedaante dezer wereld voorbijgaan, nieuwe hemelen zullen blinken, nieuwe tijden vangen aan: God is scheppend opgestaan!

Dan wordt het volop Paascheft.

J. SMELIK.

Reisindruckken (VI)

Amen's en halleluja's, en geloofswerken.

Weer in den trein! En dus weer een gelegenheid om wat te schrijven voor „De Reformatie". Mijn vorige copie is te San Bernardino gepost. Het was daar zoo verrassend mooi, en de weelde van zonnig Zuid-Californië, met voor 't eerst na zooveel maanden een gezicht op groen gras, was zoo weldadig, dat ik van pure blijdschap geen gelegenheid had om te kniezen over de zeer hooge portkosten, die mijn copie vroeg om per luchtmail een of anderen oceaanstoomer naar Europa te kunnen bereiken. En, als 't niet per luchtmail ging, wanneer zou dan Nederland bereikt zijn? Was ik niet vlak bij den Stillen Oceaan?

Inmiddels heb ik hem gezien. Zoo ult ijs en sneeuw verlost, heb ik bootshoofd mijn zomervreugde aan hem beleefd. Tweemaal: eerst in de omgeving van Los Angeles, daarna in de van San Francisco, waar ik meteen de wereldtentoonstelling heb „gedaan"... op dezelfde manier, als waarop volgens de Vliegende Blätter Amerikanen Europa „doen", d.w.z. veel te

vluchtig. Maar dat kwam alleen vanwege het druk bezette werkprogramma. Overigens was 't slenteren niet eens vermoed in de frissche californische lucht, die hier wel bijzonder frisch is, wil de tentoonstelling is gebouwd op een pas expres voor deze gelegenheid (en, naar ik hoor, tevens voor militaire doeleinden) zoo maar eventjes kunstmatig aangelegd eiland. Wie het niet weet, gist het zeker niet; zoo mooi en zoo hoog zijn er de boomen.

En thans ben ik in den canyon van de Sacramento-rivier, op weg van Californië naar Washington. 't Kost me heusch moeite, niet naar buiten te zien.

Trouwens, deze reisindruckken kosten me überhaupt veel smarten. Misschien had ik maar nooit moeten beginnen. Want ik kan slechts aanstippen. En dat is nog niet erg. Het ergste is, dat ik zoo onredelijk wezen moet. In den eersten amerikaanschen brief heb ik een en ander verteld over de aankomst etc., en zelfs van mijn gastheeren en -vrouwen enkele namen genoemd. Maar sinds heb ik op den tocht van oceaantol oceaantol zoo veel weldoeners en verzorgers gehad, en zoo veel verrassende liefde ondervonden, dat ik geen eind kan vinden aan 't verhaal, noch aan de lange lijst der notabelen, die 't niet wezen willen en 't voor mij toch zijn. Waar moet ik beginnen? Waar eindigen? De prachtige orgels, die ik bespeeld heb? Ze stonden — tusschen twee haakjes — niet zoozeer in kerken, als wel in schoolgebouwen: de universiteit van Chicago, Hope College Seminary, Redlands' universiteit. Het graf van Van Raalte? Dat van Scholte? De lust bekruipt me, om den coupé op stelten te zetten, teneinde ergens uit een of anderen koffer de foto voor den dag te halen, die een kleinzoon van Scholte me afstond: een foto van de aan Hugo de Groot herinnerende, wel zeer groote kist, waarin de gelden der landverhuizers uit Scholte's gezelschap bewaard werden; ik denk, dat onze altijd vriendelijke uitgever me het genoegen van een afdruck wel zou willen doen. Maar 't gaat niet. En bovendien is er net een prachtige sneeuwberg in 't zicht, weshalve ik toch maar even stop, als u niet boos wordt....

Ziezoo, die berg was de Shasta. In de omgeving van Denver heb ik Pikes Peak kunnen zien op een afstand van honderd mijl, hetwelk veel meer dan honderd kilometer is. Zoo helder is de lucht hier....

Maar ik dwaal af. Moet ik vertellen van Chicago? De stad, de negers, de drukpersen, de stock yards? Ik heb ze bezocht, die enorme slachterijen. Maar ik waag me niet aan een poging tot beschrijving. Prof. Bouwman is er ook eens geweest; in zijn „Amerika" vertelt hij er van. En prof. Geesink, de goedmoedige recensent van „De Herant" destijds, trok toen een parallel tusschen den etyl van Bouwman en dien van Van Deyssel. Ik waag me niet op dit ijs. Maar dien „Judas" zal ik toch niet vergeten. Dat is de bok, die als er genoeg schapen in het hok zijn, op een wenk van den slachter naar binnen huppelt, en zonder eenige moeite heel het gezelschap achter zich aan krijgt naar de plaats, waar de man met het mes gereed staat. Geluidloos gaan ze één voor één den dood in; en „Judas" wacht, den kop naar beneden, tot het volgende gezelschap moet overgeleverd worden.

Ja, waarover zullen we het hebben? Over Sioux Center, in de omgeving waarvan zooveel gereformeerden wonen, en Nederlanders, en... Kampers? — Over Denver, vanwaar ik den „tuin der goden" met zijn prachtige bruine steenvormingen heb mogen zien, alsmede Esther's Park, begeleid door goede lieden met namen van nederlandse professoren? Over Californië? Of over Holland?

Ach, ik doe maar geen keus; want ik kom toch niet klaar. Laat heugt best; en daarom wil ik liever vertellen van dien merkwaardigen Zaterdag, toen ik een bezoek mocht brengen bij den hoogbejaarden prof. dr. G. Vos, en een andere visite wilde brengen aan den tempel van de dame, „die zichzelf zegt een profetes te zijn", genaamd Aimy Mc. Pherson.

Aan beide grootheden, die mannelijke en die vrouwelijke, had ik herinneringen, die mij er heen trokken met magische kracht.

Wat prof. Vos betreft, welk gereformeerd theoloog, en dan nog wel dogmaticus (met of zonder aanhalings-teekens, zie vorige copie) zou niet zich feliciteeren als hij de kans kreeg, prof. Vos te bezoeken? In zijn kleeren zit de lucht van Grand Rapids, waar hij aan het Seminarie der Chr. Ref. Church gedoopt heeft, en volgens de beschrijving van dr. H. Beets het supralapsarisme heeft verdedigd, streng denker, alsmede die van Princeton. Daar heeft hij ook gedoopt. En sedert ik de gebouwen van Princeton gezien, en zijn inrichting bestudeerd heb, is het mij nog te meer een raadsel, hoe in Nederland sommige broeders een tikje „hoog" kunnen doen als zij het woord „seminarie" uitspreken. Vooral, wanneer het broeders betreft, die in de goede dagen, toen Princeton nog een bolwerk voor de gereformeerde theologie was, zich met een goedkeurend knikje van Princeton gestreeld gevoeld hebben of gaarne zouden gevoeld hebben. Helaas, door allerlei manipulaties is dit prachtige instituut met zijn schitterende gebouwen thans in ongereformeerde handen overgegaan: vandaar, dat er een theoloog als Emil Brunner kon komen, een man, wiens grondideeën publiek verdedigd zijn door prof. Haitjema, met wien sommige nederlandse theologen eens een calvinistencongres belegden op de basis der drie formulieren. Maar in de goede dagen van Princeton! Toen woonde dr. Vos daar in het mooie huis, dat onze medewerker, prof. dr. C. v. Til, mij aangewezen heeft; prof. van Til, wiens offer, gebracht voor de gereformeerde belijdenis in zijn protest tegen Princeton's afval, ik nu eerst recht waardeeren kan. Toen

werkte da-
erst nnda-
dr Vos, di-
dicht bij
Ook de we-
hoogleera-
Winnu,
merkwaare
de oudere
tegenwoor-
gereformee-
hebben. M-
opmerking-
prachtigste
pers in N-
gaande. Z-
afscheid-
„Zeis en
Weer bekr-
om een o-
bezuurrij-
gastheer,
van denze-
van later
engelsche
ten, begre-
„Sauce an-
heb ik dr-
wiens the-
geen enke-
Maar het
gedicht op
voor de g-
Dienzelf-
had dus g-
gewoest. C-
bare heris-
matie bij
vrouwelijk
van één -
hijna had
gekregen
dingszaak-
toen geno-
deze miral-
mijner toe-
een verlos-
Als gez-
nen gaan,
over haan-
doeren. W-
amen's ge-
een perni-
in de bri-
Aimy z-
den volgen-
etond 't -
Tickee, n-
karetje, d-
schoon er-
moeten k-
reclame-b-
als wasch-
bezig met
Ze proekt
schorij) is
kijken, w-
een bestje
wat te m-
schoonger-
ging van
in ontvan-
bijbel niet
De mogel-
We kn-
't weer et
blijgebouw-
zelf ook a-
spreekt o-
dingen op
keer wor-
't andera-
u daar?
vragen d-
Neen —
zal zoo c-
„domine-
half elf,
gunoeg g-
longen en
exploites-
gaten ge-
Dan eera-
gevallene
tempo, e-
tischen d-
handje g-
natuurlijk
lastige le-
dwingen.
mand kv-
Als we
't zingen
een vree-
zelfs per-
Dan kom-
schrikkel-
vanavon-
zal, en d-

Ursinus en de werkelijkheid.

Paschen 1939!

Wie is er opgestaan?

Het is alsof Mars uit een verwerde nis van een bouwvalligen muur in het oude Rome tot het leven is weergekeerd. Het is alsof in het stof van Attila een geest des levens is gevaren en hij aan het hoofd van zijn wrede krijgers op de volken zal inrennen. Of een Alexander en een Napoleon een reïncarnatie hebben gevonden! Het tooneel in den tuin van Jozef verbleekt en vervaagt voor de geweldige gebeurtenissen van ons heden. Nu als toen een paar vrouwen die hun devotie brengen aan een begraven Jezus, verder geen publiek. Daar komt Ursinus, de opsteller van onzen Catechismus en hij predikt ons het nut van de Opstanding! Wij hebben tegen deze terminologie wel eenig bezwaar. Het nut — wat klinkt dat concreet, ik zou bijna zeggen efficiënt. Het nut van de Opstanding, dat wil zeggen: wat de Opstanding beteekent voor een werkloze in zijn knauwend leed, voor een zakenman zonder debiet, voor een candidaat zonder beroep, voor een kerk onder de schuld, voor een minister, die het hoofd moet bieden aan de nijpende gevaren van dezen tijd. Wat nut? dat heeft iets te zeggen voor een Statenverkiezing, voor de Segoba, voor de a.s. Synode van Sneek! Het valt ons wat moeilijk in deze zakelijke taal van den Catechismus in te komen! Over het nut van de Opstanding, ach ja, wij zouden er nog van kunnen spreken op het oogenblik waarop een eeresalvo ratelt boven de zinkende doodkist. Maar deze taal besterft ons op de lippen als slagschepen van stapel glijden en landen per motor worden gemaximeerd. Maar Ursinus laat zich niet van den preekstoel jagen, hij vlucht niet in onze probleemstellingen. Hier en nu, binnen onze Todeslinie, verschijnt hij. Niet als een dialecticus met zijn duistere taal, niet als een filosoof met zijn categoriën, maar... och vergun mij het beeld, als een boekhouder met het debet en credit opengeslagen en den penhouder bij de kolommen. Als iemand die een zakelijk betoog voert, concludeert hij: Ten eerste... ten tweede... ten derde! O ja, wij zijn aan hem gewend. Helaas, de waarheid irriteert ons niet meer! Doch als wij ons klaar en oprecht voor zijn antwoord 45 uit den Catechismus zouden stellen, ja, dan zouden wij toch eenig bezwaar moeten maken tegen zijn voorstelling, in het bijzonder tegen de volgorde waarin hij de schatten der Opstanding opsomt. Kijk eens, Broeder Ursinus, zouden wij willen opmerken, laat ons dat ten derde en ten eerste eens van plaats laten wisselen. Ten eerste... is ons de Opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige Opstanding. Dat geeft altijd gemak, ons geloof te concentreren op het einde van ons bestaan! Achter dat ten derde... zouden wij dan willen invullen: ten derde heeft Hij door Zijn Opstanding den dood overwonnen. Ja, dan blijft dat ten tweede ons nog moeilijkheden baren. Het is immers openbaar, dat het in de kerk een doolie boel is. Maar misschien zouden wij bij wijze van oplossing dat tweede facultatief kunnen stellen; ten tweede... (kleine letter s.v.p.)... worden wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven. Zie zoo, nu hebben wij ten minste een antwoord, waarmee wij Paschen 1939 kunnen vieren. Maar Ursinus laat zich zoo niet afschepen. Dat komt hierdoor: hij heeft niet zoozeer in een openstaande kerk gekeken, hij heeft niet door de ramen gekeken in een of ander christelijk binnenhuisje, maar hij heeft in een open graf gekeken! Hij heeft met Maria gestameld: Rabbouni! Daarom laat hij zich niet van de wijs brengen door onze tegenwerpingen, maar hij blijft getuigen, niet met een fascinerende doch onwerkelijke opwindende, maar met nuchterheid en zekerheid; Ten eerste heeft Hij door Zijn Opstanding den dood overwonnen, ten andere worden wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven... Dat is geen dogma dat ons uit een begrippenkastje even aankijkt, dat is werkelijkheid! Dat was voor de opstellers van de belijdenis volle realiteit. In dat geloof hebben zij over den meest geraffineerden dood koninklijk getriump. In dat geloof heeft Guido de Brès gebrand aan den staak; ten eerste heeft Hij door Zijn Opstanding den dood overwonnen! Welnu, even concreet hebben zij de belofte aanvaard: wij worden door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven. Als zij het doopwater zagen vloeien, jubelden zij met den Apostel: in welken (doop) gij ook met Hem opgewekt zijt! (Colossenzen 2:12). En geloovende hebben zij ervaren de dagelijksche vernieuwing onzes levens, waarvan ons Doopsformulier blijde getuigt.

Paschen 1939!

De Heer is wáárlijk opgestaan! En daartoe heeft Hij geleden, opdat Hij Zich een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken. N. B.

preek-met-spectakel van morgen. Pardoes springt dan die dominee naar voren. Hij vertelt van de godzalige zuster Aimy. Laten allen hier, die met een laundry te maken hebben, morgen eens komen kijken! Hij lacht dat het daverd, vanwege de festijnen, die de Geest morgen den kijklustigen bereiden zal. Is 't niet zoo, Heilige Geest? Nou, reken maar, wis en drie hoor! Ha, ha! Wat doch je nou anders? Ha, ha! Dien lach van dien man vergeet ik niet; die is even opzettelijk, als het laatlunkende, honende gearticuleerd-ongearticuleerde geluid, dat een roomsch „passiepreekster“ van de K.R.O. in 1938 of '37 telkens liet hooren, als hij een of andere ketterij ging geeselen vanwege haar gebrek aan logica! En nu gaat de man bidden voor de collecte! Hij praat met God. Familjaar genoeg. Zijn stem slaat over, niet vanwege extase, doch omdat 't heel wat kost, zoóver te roepen tot een God, die nog bewegen worden moet naar dit bijgebouw met dat rare orgel en al die op te winden menschen te komen. Nou, Heere, laat die collecte vanavond de meest daverende worden, ha, ha, ha, die ze ooit in Aimy's Tempel hebben gekregen, wel, wel! Hij slaat zijn handen in elkaar, en strekt ze naar den hemel en klapt ze weer toe. Maar de opwindende is nog maar aan 't komen. Misschien komt 't daarvan, dat ik constateeren kan, dat de collecte maar magertjes is, vergeleken met wat ik in de kerken gezien heb.

Maar de dominee heeft ditmaal geen tijd om te tobben over een onverhoord gebed. Hij moet voort, voort. Want „zijn“ Heilige Geest is niet souverain, en dus onbarmhartig. Hij jaagt. Suggesties werken immers niet waar pausjes zijn? Het oud-nederlandsche eeredienst-misbegrip van „verpoozing van de aandacht“ is hier zeker niet bekend. En dus razen we verder Gelezen wordt uit Jacobus 5: 't gebed des geloofs, dat den kranke behouden zal. Er wordt ook „over“ gepreikt, maar 't is er naar; zoo ongemerkt komen we terecht bij Abraham, die zijn zoon moet offeren. O Kierkegaard, waart gij erbij geweest! Uw „geloofsrituel“ is hier in een pikzwart massa-modderbad geworpen: van zijn isolement is hem niets gebleven. Fel achterlachend schiet de stem van den dominee-suggestor uit. Abraham! Uw zoon! Uw eenige! Den zoon, dien gij liefhebt! Drie punten! Nog eens! Nog eens! Jacobus is al lang vergeten, met zijn tekst, en zelfs den toegeeflijksten homileet rijzen de haren te berge, vanwege de wonderbaarlijke preektechniek. En, na een poosje krijgt de man succes. De Geest „daalt neer“. Reeds heb ik achter me een man zwaar hooren steunen, de oogen dicht. Een eind verder zit er een met een typisch idiotengezicht. Hij stimuleert den preekster door telkens gestimuleerd hardop te lachen. Praise-the-Lord; de genade tracteert! Dan staat er een juffrouw op, midden in de zaal, zoomaar onder de toespraak van den lachenden, af en toe brullenden, met gestrekte armen den hemel dwingend, handklappenden dominee. Ze stoot klanken uit, die niemand begrijpt, 't zijn vocalen en consonanten; de hand naar boven, 't gezicht strak gespannen van de zenuwen. Ettelijke andere handen gaan naar boven, sommige trillen even extatisch als het lichaam van die juffrouw in de Morrensteeg te Kampen, die ik als kind eens zag liggen op straat toen ik naar school ging bij mijnheer De Waal, en van wie de omstanders zeiden, dat dat nou een toe-val was. En zodra die tongensprekerster van wal steekt (merkwaardig, dat ze allemaal nog netjes op kunnen staan, want als ze klaar zijn, doen ze erg bezwijmerig), houdt de dominee met spreken op. Hij wacht even, doet z'n oogen toe, zoekt met de handen in de lucht, alsof hij „contact“ begeert, en begint dan, de oogen nog altijd dicht, in 't engelsch een bijbeltekst op te zeggen. Het geval herhaalt zich ongeveer tien, twaalf maal; den éenen keer zijn het mannen, den volgende vrouwen, die de klanken uitstooten, en altijd weer zijn het van die belovende teksten („ik ben met u, zegt de Heere“), welke de spreker reciteert. Ik denk, dat de teksten dienen moeten als een antwoord op de Tongenspraak der geëxalteerden; maar mijn gastheeren zeggen, dat zij bedoeld zijn als een vertaling. In dat geval heeft de Geest vanavond echt eenzijdig gesproken: de w e t schijnt Hij vergeten te zijn. En zoo raakt de ruime zaal vol van rumoer. Van links en rechts hoort men lachen, kribben, zuchten; het aantal opgestoken trillenden handen raakt in de meerderheid; wij vallen bepaald op, vrees ik, de lieden van ons kleine gezelschap. Totdat het tooneel verandert. De voorganger is klaar, leelijke juffrouwen beginnen te zingen, en de genexing begint. Van alle kanten komen ze naar het platform toe en knielen neer: handen omhoog, sommigen meer liggend dan knielend. Assistenten brengen orde. De nerveuze man achter mij gaat ook naar voren en valt neer; een broeder-assistent strijkt hem over 't hoofd, en zoent hem. Ze praten. De assistent zoekt den dominee voor hem te interesseeren; die kijkt eens om naar het geval, maar komt niet naar hem toe. Hij heeft 't te druk met in de handen te klappen, te roepen en te converseeren met den Heiligen Geest; en onder de bedrijven door schudt hij den anderen man met het idiotengezicht de hand, die, met zijn onveranderden grins op 't gezicht, hem de hand reikt, als waren ze oude kennissen. Een blinde Japannees wordt over 't platform geleid: ook hij wordt gezalfd met olie, bestreken, en be-béden; moge de term mij vergeven worden. En inmiddels legt men de lichamen op zij van degenen, die, net precies in 't midden van 't platform, voldaan hebben aan hun voornemen om te doen, alsof ze bezwijmden. Deze bijzondere trofeën van den Heiligen Geest, en van den plaatsvervanger van Aimy, zullen straks wel nader bewerkt worden; eerst moet de baan vrij gemaakt worden voor andere passanten. Ik (Zie vervolg op blz. 212.)

werkte daar ook Warfield, de bezonken geleerde, die eerst nadacht, en dan schreef. Was 't wonder, dat ik de Vos, die thans als emeritus in St. Ana (Californië, dicht bij Los Angeles) woont, gaarne bezoeken wilde? Ook de weduwe van president Wilson (vroeger eveneens hoogleraar te Princeton) woont in St. Ana.

Welnu, ik heb hem gezien, den schrijver van die merkwaardige brochure over de verbondsoptvatting bij de oudere gereformeerden. Ik heb hem verteld, dat er tegenwoordig onder ons betoogd werd, dat de oude gereformeerden geen tweezijdig verbond zouden gekend hebben. Maar 't was niet eens noodig: één zijner eerste opmerkingen bewees, dat de grijze theoloog met dien prachtige kop precies begrepen had, welken kant de pers in Nederland uitging; zijn ééne zinnetje dienaar-gaande zei meer, dan tien kolommen druks. Bij het afscheid kreeg ik een exemplaar ten geschenke van „Zeis en Garve“, een bundel nederlandse gedichten. Weer bekruip me de lust, de koffers overhoop te halen, om een citaat er uit te kunnen geven. Maar 't is te bezwaarlijk. Deze verzen in de nederlandse taal (mijn gastheer, ds Kok, kreeg een collectie engelsche verzen van denzelfden auteur mee naar huis) zijn producten van later leeftijd. Toen de zettters, gewoon aan de engelsche taal, den titel „Zeis en Garve“ moesten zetten, begrepen ze er niets van. Zij maakten er van „Sauce and Gravy“ — d.w.z. Saus en Jus. Dankbaar heb ik de Vos' woning verlaten. Ik had een man gezien, wiens theologie één geloofswerk geweest was. Er is geen enkele maal „halleluja“ gezegd in dat bezoek. Maar het verhaal van zijn levensgeschiedenis, en het gedicht op zijn werken, was één opwekking tot dank voor de groote werken Gods.

Dienzelfden avond zijn we ('t was Zaterdag, en ik had dus geen spreekbeurt) naar den tempel van Aimy geweest. Ook aan deze dame had ik min of meer dierebare herinneringen, want, dank zij een tijdige informatie bij dr H. Beets, heb ik als predikant eens een vrouwelijk gemeentelid kunnen redden uit de armen van één van de „zendelingen“ van deze „profetesse“; bijna had de goede jongeling haar als verloofde mee gekregen naar China. Destijds vertrouwde ik dat zendingenzaakje niet, informeerde bij dr Beets, en kreeg toen genoeg gegevens over de zonderlinge capricien van deze mirakuleuze profetes te Los Angeles, om het schaaap mijner toenmalige kudde te kunnen waarschuwen tegen een verlovings met Aimy's missionaris.

Als gezegd schaaap dien avond met me mee had kunnen gaan, zou ze, denk ik, de goede zorgen der kerk over haar, destijds, achteraf nog des te meer waardeerden. Want ik heb enkele uren lang halleluja's en amen's gehoord. Maar ik heb niets anders gezien dan één permanente zonde tegen het apostolisch vermaan in de brieven aan Corinthen.

Aimy zelf was er niet. Zij was aangekondigd tegen den volgende dag: Zondag. In haar geweldig tempel stond 't onderwerp van de „preek“ al te lezen: No Ties, no Washee. Dat is, vrij vertaald: „Heb je geen karettje, dan kan de wasscherij je vuile kleeven je niet schoon en wel afleveren“. Ik zou plat Amsterdamsch moeten kennen om 't goed te vertalen. Reusachtige reclame-biljetten vertoonden Aimy, de profetes, gekleed als waschvrouw, met waschtobbe en alle toebehooren, bezig met de wasch. Want aldus gekleed zou ze preeken. Ze preekt steeds met illustratie. Elke laundry (wasscherij) in Los Angeles werd geïnviteerd om te komen kijken, want Aimy „preekt“ zeer aanschouwelijk: en wie een beetje fantasieeren kan, die weet al spoedig heel wat te maken van het motief der wasscherij, die de schoongemaakte kleeven eerst uitlevert tegen overlegging van het kaartje, dat als bewijsstuk gold voor de in ontvangst genomen vuile kleeven. Sprekt ook de bijbel niet van vuile kleevers, die rein moeten worden? De mogelijke associaties zijn menigvuldig.

We komen dus niet Aimy te zien: morgenavond zal 't weer stampvol zijn. Maar vanavond is er in één der bijgebouwen een genexings-dienst. Een dominee, die zelf ook zoo'n „tempel“ hebben moet (naar ik verneem) spreekt over de kracht der genexing. Er zijn dus groote dingen op til. De H. Geest zal vanavond komen. Dezen keer wordt Hij niet aangesloten per telefoonlijn, zoals 't anders wel eens gebeurt: Hallo, Heilige Geest, bent u daar? Ja? Hier is mr die en die, en die wou u vragen dit en dat... wat zegt u?... enzovoort. Neen — vanavond komt de Geest op 't gebed. Hij zal zoo ongeveer komen mogen tegen den tijd, dat de „dominee“ 't welletjes vindt, d.w.z. zoo tegen tien uur, half elf, als er genoeg opwindende in de zaal is, en genoeg gillende juffrouwen hebben staan spreken in tongen en genoeg halleluja's en amen's en achterlachs-explosies van vreugde-in-den-Heere uit alle hoeken en gaten gedaverd hebben door den wijden koepel heen. Dan eerst zal de „dominee“ zijn zieken en „flauwgevallen“ kunnen afwerken. Maar in een behoorlijk tempo, even behoorlijk, als dat van dien methodistischen dominee, die na de preek iedereen die wil een handje geeft, maar die toch altijd o zoo handig, en natuurlijk met behoud van zijn permanenten glimlach, lustige lang-praters genoegelijk tot doorloopen weet te dwingen. Zijn hand op hun schouder. Dan wordt niemand kwaad, weet u? Keep smiling....

Als we binnenkomen zijn er net een paar lieden aan 't zingen. Zeer goedkoop. Een juffrouw begeleidt op een vreesselijk, bioscopierig, orgel: zoo'n ding, dat je zelfs per radio vervolgt met z'n eindeloos getrommuleer. Dan komt er een meneer op, die heel wat goeds, verschrifftelijk veel goeds, vertelt van den „dominee“, die vanavond de plaats van de hooggeleerde Aimy innemen zal, en die de collecte aanbeveelt, mitsgaders Aimy's

awegs het druk 't slenteren niet nische lucht, die tentoonstelling is gelegenheid (en, doeleinden) zoo eiland. Wie het ooi en zóó hoog

de Sacramento. Washington, 't ziten te zien.

n me überhaupt er nooit moeten ppen. En dat is onredelijk wezen brief heb ik een te., en zelfs van namen genoemd, coaan tot oceaan iad, en zoóveel k geen eind kan lange lijst der 't voor mij toch r eindigen? De 't Ze stonden — r in kerken, als it van Chicago, universiteit. Het lie? De lust he- zetten, tenéinde sto voor den dag olte me afstond: ierinnerende, wel r landverhuizers en; ik denk, dat et genoeg van 't gaat niet. En neeuwberg in 't stop, als u niet

de omgeving van i op een afstand r dan honderd ier....

n van Chicago? stock yards? Ik i. Maar ik waag ng. Prof. Bouw- Amerika" vertelt iedige recensent een parallel tus- dien van Van ier dien „Judas“ bok, die als er u wenk van den er eenige moeite krijgt naar de ed staat. Geluid- in; en „Judas“ volgende gezet-

Over Sioux Cen- gereformeerden apers? — Over goden" met zijn mogen zien, als- vrede lieden met i? Over Califor-

ik kom toch niet il ik liever ver- lag, toen ik een jaarden prof. dr vingen aan den t een profetes te

en die vrouwe- er heen trokken

rmeerd theoloog, nder aanhalings- h feliciteeren als i? In zijn kleeven r hij aan het oecerd heeft, en Beets het suprak- ker, alamede die oecerd. En sedert , en zijn inrich- neer een raadsel, een tikje „hoog“ arie" uitspreken, die in de goede voor de gere- een goedkeurend hebben of gaarne allerlei manipa- zijn schitterende den overgegaan; iil Brunner kon ubliek verdedigd amige nederland- gres beleden op i de goede dagen ar in het mooie v. Til, mij aan- er, gebracht voor ttest tegen Prin- teeren kan. Toen

denk, dat over een half uur alles weer in orde is: de dominee keek enkele malen steelsgewijze op z'n polshorloge; en een poosje later had de vreugde-in-den-Hoere hem weer gevangen, naar het scheen althans.

Maar zijn maar vertrokken, voordat men met de achterover liggende lieden klaar gekomen was. Hoe dat verder in zijn werk gegaan is, weet ik niet. Ik weet alleen, dat de Heilige Geest het program van dezen helperschep van mevrouw Aimy (want ze is al een of meer dan eens gescheiden, geloof ik) nauwkeurig volgt, en dat als deze handklapper gelijk heeft, de Heilige Geest hier in Los Angeles den Pacific-tijd in acht neemt, net als de dominee, dien ik van een even rustigen slaap verdenk, als ik zelf gehad heb.

Maar ik heb toch nog gedacht aan Johannes 3: de wind blaast waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid en gij weet niet, van waar hij komt, noch waar hij heen gaat. — O, de brief aan Corinthel!

Uit een mij nagezonden krantenknipsel zag ik, dat mijn N.C.R.V.-vriend, de heer Joh. de Heer, zijn adhaesie betuigt heeft met mijn aanwezigheid in een vergadering van halleluja-, en praise-the-Lord-roepers. Hij vond het verhaal daarvan nuttiger, geloof ik, dan de polemiek van theologische professoren. Nu, ik zal hem mijn meening niet opdringen, volgens welke, indien enkele eeuwen geleden de theologische professoren de polemiek gestaakt hadden, in Nederland maar weinigen belangstelling hebben zouden voor de theologoumena van den heer De Heer. Maar ik wil wel hem en mijzelf herinneren aan het slot van 1 Cor. 12 en het begin van 1 Cor. 14. Pas, wie daarop goed gelet heeft, kan 1 Cor. 13 behouden voor het lot van uitgeknipte wandteksten.

En laet ons intusschen met deze sabbaten zonder herder medelijden hebben. Men moet, om zulke samenkomsten te kunnen begrijpen, jaren lang in Amerika gewoond hebben. Eerst dan begrijpt men al de factoren, die er achter liggen. Onder die factoren reken ik een „geloofsgebrek“, zoals het tot uiting komt in het pas door de Berkeley Wolf vertaalde boek van Campbell Morgan: een verlossingsleer, die niet meer weten wil van schuld en van voldoening aan Gods recht; een neiging tot dynamiek en plasticiteit, als ook in vele Amerikaanse kerken het woord neemt in haar pogingen tot beweging van de scharen. Toen ik in Grand Rapids was, zag ik een advertentie van een dominee, die zou preeken over de vraag, of inzake de algemeene genade Princeton gelijk had dan wel de Hoeksema, en of het verantwoord was, over dit probleem een kerk te scheuren? En in het jongste nummer van Life zie ik 3 foto's van de John Paul Jones van Brooklyn, die op 5 Maart, den datum, waarop de Niemöller z'n tweede jaar van „solitary confinement in the Nazi concentration camp at Sachsenhausen, Prussia“ begon, zich bij de nadering van zijn preekstoel in de kerk liet „arresteerden“ door twee van zijn in nazi-uniform gestoken kerkbedienenden, die hem luide uitscholden voor „verrader!“, waarop de koorzangers protesteerden, met de verklaring, dat de dominee altijd den vrede en de waarheid gediend had, doch die van de lieden, die een nazi-rol te spelen hadden, dan weer ten antwoord kregen, dat de Führer wel zou uitmaken, wat gepraekt worden mocht. En na dit Tooneel werd de schare opgewekt, te bidden voor de Niemöller, wien in werkelijkheid overkomen was, hetgeen hier maar gespeeld werd. Waarna de Jones een preek hield, staande in een geïmproviseerde cel, waarop in duitsche letters geschilderd was: Sachsenhausen. Zijn hoofd bleef zichtbaar achter een gevangenis-

raam, zijn handen hielden de ijzeren spijlen vast.

Die dominee Jonas behoort tot de Presbyterian Union Church. Met lette op „union“. Waar zóó bepaalde kerken voorgaan, daar is 't geen wonder, dat de seeten volgen.

En zoo blijft er veel te strijden voor de kerken van gereformeerde confessie. Humanisme en eerbied voor Gods Woord strijden een zwaren kamp in dit groote land. Ik heb in Michigan, Iowa en andere plaatsen aan den kant van den weg groote borden gezien met het opschrift: „ga naar de kerk“. In Californië zag ik ze ook. Maar den éénen keer was als motief voor de vermaning aangegeven, dat Christus' bloed reinigt van alle zonden, den volgende keer, dat je in de kerk onze vrienden ontmoet, en nieuwe vrienden maakt. Dat laatste voordeel werd enkele straten verder óók naar voren gebracht door een reclamebord waarop een zekere soort van whisky werd aanbevolen. Onder een goed glas whisky maak je nieuwe vrienden. . . .

Laat we trouw meeleven met de belijdende kerk in alle werelddelen. Ook met de Amerikaanse broeders, die een zwaren strijd hebben, reeds om verstaan te worden.

En nu eindig ik. Als u nu maar niet zegt: kijk, dat is nu Amerika. Want Amerika is heel wat meer dan dit.

K. S.

Waardeering van Prof. Schilder door Ds D. Zwier.

Ds D. Zwier schrijft in „De Wachter“ (Amerikaans) van 14 Maart 1939 o.m. het volgende: „Over den algemeenen indruk, dien Dr Schilder op ons volk gemaakt heeft, behoeft ik, na de kostelijke schilderstukjes, die Ds Van Halsema in zijn rubriek „Uit en voor de Pers“ een plaats gegeven heeft, niet veel meer te zeggen.

Heel kort zouden we dien indruk kunnen weergeven in de bekende uitdrukking: Hij kwam, hij zag, hij overwon.

Stormenderhand heeft hij, en door zijn persoonlijkheid en door zijn woord, zich een plaats veroverd in de harten van onze menschen. Zóó ging het in het Oosten des lands, zóó ging het hier in het midden, en zóó zal het nu in het Westen ook wel gaan.

We zijn onzen God dankbaar voor het persoonlijk contact met Dr Schilder. We kenden hem uit zijn geschriften, maar de persoonlijke kennismaking is toch altijd beter dan de schriftelijke. En vooral na het onverkroppelijke rumoer, dat er te kwader ure over zijn Amerikaanse reis gemaakt werd, zijn we thans dubbel dankbaar.

Onze waardeering voor hetgeen de Heere in hem geschonken heeft aan de Gereformeerde Kerken van Nederland in het bijzonder, maar voorts ook aan de zaak van de Gereformeerde theologie over heel de wereld, is gestegen. De werking van den hand, die onze kerken met de kerken in het oude Nederland verbindt, heeft onze harten verkwikt. En de broedschap, die de professor ons gebracht heeft, zoowel in zijn bediening van het Woord als in zijn vele lezingen over belangrijke onderwerpen, heeft ons bemoedigd, vermaand, gestrekt tot den strijd voor het geloof eenmaal den heiligen overgeleverd.

Ja, we zijn blijde en dankbaar.

En ik ben wel zeker, dat Dr Schilder, straks D.V. in Nederland teruggekeerd zijnde, zich over onze Amerikaanse gastvrijheid geenszins zal hebben te beklagen.“

Hier onderscheidt Dr Kuyper dus duidelijk het Schepper-zijn Gods van zijn Souverein-zijn. God is Souverein op grond van het feit, dat Hij alles geschapen heeft. En die souvereiniteit houdt in, dat alle geschapene ding in wezen, bestaan en leven bepaald wordt door Zijn Goddelijken wil. En die wil is dan de wet voor het geschapene. Souvereiniteit wordt hier door Dr Kuyper dus genomen in den praegnanten zin van: wetten stellen en handhaven.

Aldus wordt in verband met het vroeger betoogde het grens-karakter der wet nog scherper geaccentueerd.

• • •

Nadrukkelijk wordt verder door Dr Kuyper de vraag besproken of God boven de Wet staat of de Wet boven God. Wie zulk een vraag stelt en bespreekt, stelt weer het probleem van het grenskarakter der wet aan de orde.

„Staat God onder de Wet of er boven?“ vraagt Dr Kuyper.

En zijn antwoord luidt kort en beslist:

„Ook de Wet is een scheppinge Gods. De Wet houdt God niet, maar God houdt de Wet staande. Ze is Zijn Wet. Ze is wat ze is, omdat Zijn wijsheid ze aldus gewild heeft.“ De Wet staat onder God. „D.w.z. ze is zijn instrument, dat Hij schiep en verordende om Hem te dienen ter bereiking van Zijn hoogste doeleinde...“³⁴⁾

I, p. 416: „Die souvereiniteit Gods wordt in de Heilige Schrift hiernede uitgedrukt, dat God is de Heer des hemels en der aarde... Hij heeft als Schepper recht van zeggen en beschikken, van besluiten en heerschen.“ En eveneens E Voto II, 357: Souvereiniteit omvat „heel den raad des welbehagens, Zijn vrijmachtige verkiezing, de vastheid Zijner heilige Wet, en al Zijn aanbiddelijk Godsbestuur.“

35) E Voto, II, p. 328/9. Men leze ook het prachtige stuk in II, p. 164/5, waarin Kuyper op andere wijze en uit ander gezichtspunt glashelder teekent hoe God boven de wetten staat, die Hij heeft gesteld.

Schrijvende over Prof. Schilders spreken over de gemeene gratie, zegt hij o.m.: „Dr Schilder, de spreker, is als Dr Schilder, de schrijver.

Zijn gevoelen in zake de gemeene gratie staat mij thans wel veel helderder voor den geest. Het persoonlijk gesprek met hem is niet zonder vrucht geweest voor mijn denken. Maar wat de hoofdpijnen betreft, zou ik slechts kunnen herhalen wat ik verleden jaar geschreven heb.

Ik ben bevestigd in mijn overtuiging, toen uitge-sproken, dat de Gereformeerde Kerken van Nederland in 't minst geen reden hebben, om bezorgd te zijn over het onderwijs in de dogmatiek, zooals dat aan de Theologische Hoogeschool te Kampen gegeven wordt.

't Is waar, de professor wijkt in dit stuk af van de gangbare meening, die sinds de dagen van Dr Kuyper door velen wordt voorgestaan. Maar dat is immers geen zonde?

Ook heeft hij, en nu haal ik zijn eigen woorden aan, „eenige kritiek“ op de besluiten van onze Synode van Kalamazoo. Hij voegt er echter onmiddellijk aan toe: „Maar dat is niet zóó bij menig besluit van een Gereformeerde Synode in Nederland“.

Ook dat kan niemand als zonde worden toegerekend. Afwijking van een gangbare meening en een weinige kritiek op een synodaal besluit zijn geen afwijkingen van de Gereformeerde Belijdenis.

Dr Schilder loochent de gemeene gratie niet, maar hij tracht voor deze leer een beter fundament te vinden. En voorts zoekt hij deze leer te ontwikkelen in verband met het gemeen mandaat en het gemeene oordeel.“

Vervolgens handelt Ds D. Zwier over het optreden met een lezing over de gemeene gratie op verzoek van Ds H. Hoeksema en in het kerkgebouw van de Protestant Reformed Church, dat in ons land wel als bedenkelijk en als een vaag teeken werd voorgesteld. Doch Ds Zwier schrijft desbetreffend ook dit: „Hadden de Protestantische Gereformeerde broeders den professor verzocht om in hun gemeentelijke samenkomst het Woord te bedienen en had deze dit verzoek aangenomen, dan zou er reden zijn voor deze klacht“, — waarmede iemand zich tot Ds Zwiers wendde — „Dat zou als een slag in het aangezicht onzer kerken beschouwd kunnen worden.

Maar dat was het geval niet.

Tegen het houden van een lezing kan, dunkt mij, dat bezwaar echter niet gelden.

De afgeweken broeders zullen mij wel nooit vragen, om voor hen een lezing te houden. Daar ben ik wel zeker van. Maar als ze het deden, zou ik me wel tweemaal bedenken, al eer ik voor zulk een broederlijke uitnodiging zou bedanken. Principiële bezwaren zou ik tegen de aanvaarding van zulk een uitnodiging niet weten aan te voeren.“

S. GREIJNDANUS.

Ter herinnering en toelichting.

Dr K. Sletsma schrijft in het „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift“ van Maart 1939: „Van de geheel andere verhouding buiten de grenzen — ook niet van een andere houding? — getuigt, dat Prof. Schilder in Amerika preekte niet alleen in de Christelijke Gereformeerde Kerk (de Kerk van de Afscheiding), maar ook in de Gereformeerde Kerk (de Kerk, die van de Ned. Herv. hier te lande is afgestamd, al heeft zij niet een zoodanig onschriftuurlijk bestuur) en in de Presbyte-

God staat boven de Wet. Maar dan is ook al het geschapene onder die Wet gesteld.

• • •

Van groot belang is verder hoe Dr Kuyper over die Wetten Gods — hij spreekt graag van ordinantiën Gods — dacht. Overal in zijn vele werken is daaromtrent materiaal te vinden! Kuyper heeft een zeldzaam diep inzicht gehad in de veelsoortigheid en veelkleurigheid van de Wetten Gods, die Hij over het geschapene heeft gesteld en bij den voortduur handhaaft.

Voor alles betoogt hij, dat al het geschapene onder de Wet Gods is gesteld.

„Wat is nu voor den Calvinist het geloof in die ordinantiën Gods? Niets anders dan de onwrikbaar in het hart gefundeerde overtuiging, dat alle leven eerst door God uitgedacht, en eerst daarna door God verwezenlijkt is, en dat deswege in alle geschapene leven een van God voor dat leven bestelde wet ligt. Geen leven buiten u in de natuur, of in dat leven ordeningen, die men thans natuurwetten noemt, een woord dat we aannemen, mits er niet wetten van de natuur, maar wetten voor de natuur onder verstaan worden. Evenzoo ordeningen des hemels voor het firmament daarboven, en ordeningen der aarde beneden, waardoor de aarde staan blijft, omdat, gelijk de Psalmist zegt, die ordeningen Gods knechten zijn. Alzoo dus ook de ordeningen Gods voor mijn lichaam, voor het bloed, dat door mijn aderen stroomt en voor de ademhaling der longen. En zoo voortgaande, ordeningen Gods voor mijn denken in de logica, ordeningen Gods in mijn verbeelding op aesthetisch terrein, en zoo ook ordeningen, ordinantiën Gods voor alle mensche-lijk leven op zedelijk gebied.“³⁶⁾

36) Het Calvinisme*, Kampen, Kok; p. 60. Vgl. bijv. ook: Ons Program; passim; E Voto, I, 190, 229 v.; II, 328 v.; III, 465; IV, 303 v.v.

POPULAIR-WETEN — [SCHADDELUKE SCHETSEN]

In Kuyper's lijn.

V.

Dr Kuyper heeft klaar en scherp het grenskarakter der wet geteekend — dat was de conclusie van het voorgaande artikel.

Het is de moeite waard hierop nog wat nader in te gaan.

En dan is allereerst op te merken dat Dr Kuyper, wanneer hij over de souvereiniteit Gods spreekt, soms met name het feit van het wettenstellen en handhaven als het meest essentiële op den voorgrond schuift.

Zoo lezen we b.v. het volgende van hem: „De Heere leeft, en er is van Hem uitgegaan een Wet. D.w.z. er is van Hem, die alle ding schiep, voor alle ding, dat Hij schiep, ook tevens een levensbepaling uitgegaan.

Hij is de Heere, en omdat Hij aller Schepper is, is Hij ook aller soverain; en deze souvereiniteit des Heeren over alle ding is volstrekt en zonder perk.

Niets kan zijn, gelijk het zelf wil wezen, maar alle ding móet wezen, gelijk Hij wil.

Zijn wil beslist en is voor alle creatuur levens-wet.“³⁴⁾

34) E Voto, I, p. 20. Vgl. voor het begrip Souvereiniteit: I, p. 189/90. Daar spreekt Kuyper over het denkbeeld van Souvereiniteit, inhoudende, „dat alle scheppel door Hem bepaald is; dat Hij voor alle scheppel bepaald heeft wat het zijn en worden en doen zou; en dat Hij, onze God, voor alle scheppel een wet heeft gesteld, en het nu óf gedwongen hij die wet houdt, óf eens naar die wet zal oordeelen.“ Idem in zijn Dictaten Dogmatiek, „Locus de Deo“

jaansche Ke modernisme

Kerk is in d met onze ke

Toen Dr f niet aan ged

niet de Gere dentie staan,

Deputaten v karken ook

nog van lu toekomen, z

En wat de een optredet

Presbyteriaa Ave Consist

1896, d.w.z. o van „The Le

wier predika

Hier kan houding of h

de grenzen

preken over de
der, de spreker,

gratie staat mij
Het persoonlijk
ht geweest voor
i betreft, zou ik
jaar geschreven

ing, toen uitge-
van Nederland
rgd te zijn over
als dat aan de
gegeven wordt
stuk af van de
van Dr. Kuyper
is immers geen

in woorden aan,
nse Synode van
(delijk aan toe;
van een Gerefor-

ten toegerekend,
en een weinige
een afwijkingen

ratie niet, maar
adament te vin-
ontwikkelen in
en het gemeene

er het optreden
op verzoek van
w van de Pro-
lat in ons land
eken werd voor-
reffend ook dit:
de broeders den
jke samenkomst
lit verzoek aan-
deze klacht", -
wendde —. „Dat
izer kerken be-

can, dunkt mij,

el nooit vragen,
aar ben ik wel
ou ik me wel
een broederlijke
e bezwaren zou
en uitnodiging

REIJNDANUS

ormeerd Theolo-
le geheel andere
k niet van een
of. Schilder in
stelijke Gerefor-
ting), maar ook
le van de Ned.
eft zij niet een
in de Presbyte-

dan is ook al
teld.

Kuyper over
g van ordi-
l in zijn vele
vinden! Kuy-
t gehad in de
an de Wetten
heeft gesteld en
et geschapene

het geloof in
nders dan de
e overtuiging,
lacht, en eerst
i dat deswege
voor dat leven
en u in de
lie men thans
al we aanne-
natuur, maar
staan worden.
or het firma-
arde beneden,
dat, gelijk de
o d s k n e c h-
eningen Gods
lat door mijn
ding der lon-
gen Gods voor
n, en zoo ook
alle mensche-

Vgl. bijv. ook:
v. II, 328 v.;

riaansche Kerk (die toch ook in haar midden heel wat
modernisme kent). Trouwens, ook de Gereformeerde
Kerk is in de leerhandhaving lang niet te vergelijken
met onze kerken in het Vaderland", blz. 139.

Toen Dr. K. Sietsma dit schreef, heeft hij er zeker
niet aan gedacht, dat onze Gereformeerde Kerken ook
met de Gereformeerde Kerk in Amerika in correspon-
dentie staan, vgl. „Jaarboek 1939", blz. 396, en door hare
Deputaten voor de correspondentie met buitenlandse
kerken ook aan haar eene uitnodiging ter bijwoning
nog van hare Synode te Amsterdam in 1936 deden
toekomen, zie „Acta", blz. 206.

En wat de Presbyteriaansche Kerk betreft: dit was
een optreden slechts in het kerkgebouw van eene
Presbyteriaansche Kerk, „under auspices of the Lagrave
Ave Consistory", „The Standard Bulletin" van 20 Jan.
1939, d.w.z. onder leiding of op gezag van den Kerkeraad
van „The Lagrave Ave" (Christian Reformed) Church,
wier predikant is Rev. H. Bel.

Hier kan dus niet met recht van eene andere ver-
houding of houding bij Prof. Schilder buiten, dan binnen
de grenzen gesproken worden.

S. GREIJNDANUS.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus.
(XXX.)

279. Wordt dus aan allen, die de sacramenten ge-
bruiken, de genade Gods gegeven en verzegeld?
Geenszins; maar alleen aan degenen, die weder-
geboren zijn door den Geest van Christus, en die de
door God geboden plechtigheden tot wederzijdsche be-
krachtiging van het verbond gebruiken. De goddeloozen
echter halen zich, door 'tmisbruik van de teekenen van
het Goddelijk verbond, den toorn Gods op den hals;
maken hun ondankbaarheid en trouweloosheid openbaar,
en spreken, door de waarheid der Christelijke leer te
belijden, tegen zichzelf het vonnis uit.

280. Wordt de Goddelijke waarheid niet weerspro-
ken, indien niet allen, die de teekenen ontvangen, levens
de zaken ontvangen, die erdoor aangeduid worden?
Allermint immers. Omdat alleen aan de geloovigen
die zaken beloofd en voor hen alleen de sacramenten
ingesteld zijn. Derhalve kunnen, opdat de Goddelijke
waarheid en instelling vaststa, noch de geloovigen de
teekenen zonder de (beteekende) zaken, noch de on-
geloovigen de beloofde zaken met de teekenen ontvangen.

281. Kan iemand, buiten het gebruik der sacramen-
ten, deelgenoot of zeker zijn van het Goddelijk verbond
en 'leuwig heil?

Die de sacramenten niet gebruikt, wanneer hij ze kan
gebruiken, toont daardoor, dat hij geen geloof heeft, en
sloot zichzelf buiten de gemeenschap der heiligen en
buiten het verbond Gods⁸⁾. Maar die tegen hun wil
van de sacramenten beroofd worden, voor die is niette-
min de belofte, die gedaan is aan die gelooven, van
kracht.

282. Kunnen de menschen Sacramenten instellen?
Geenszins. Omdat bewijzen (getuigenissen)⁹⁾ van den
wil Gods jegens ons door niemand anders dan door
God alleen kunnen gegeven worden.

283. Hoeveel sacramenten heeft Christus ingesteld?
Twee. Den Doop en het heilig Avondmaal.
R. G. B.

8) Iude se vacare ostendit, et e communione sanctorum et
loedere Dei seipsum excludit. Deze uitspraak van Ursinus
nag welens overwogen worden. Oordeelen wij nog niet al te
zacht over zooveel, die jaar in jaar uit 't H. Avondmaal
ongebruikt laten en die daarin soms nog een uiting van vroom-
heid zien?

9) Ze ook hiervoor vr. en antw. 270 over de verachting van
den dienst des Woords.
9) testimonia.

Of, om nog een andere uitspraak over te nemen,
het is naar Kuyper's oordeel „volstrekt ondenk-
baar, dat God de Heere een eenig schepsel in het
leven zou roepen, zonder levens ook in en bij de
schepping ervan de levenswet voor dit creatuur
te bepalen." Bij het woord uit Psalm 119 „In alle
volmaaktheid heb ik een einde gevonden, maar uw
gebod is zeer wijd" moet ge dan ook „niet alleen
aan de Tien geboden; ook niet enkel aan de Mo-
zaïsche wet, of de wet der zeden en ceremoniën
denken; maar dan moet zich voor uw oog dat
gansche samenstel van wetten in al het creatuur-
lijke vertoonen, waardoor al wat God schiep, op
de aarde, boven de aarde en onder de aarde, be-
staat." ³⁷⁾

„Alles gaat naar wetten, niets is aan willekeur
overgelaten. Er is een wet, dat ge koolstof uit en
zuurstof in moet ademen, en wie dat niet doet,
stikt. Er is een wet dat tweemaal twee vier is, en
wie haar niet meerekent, diens rekening komt niet
uit. Er is een wet, dat de geest van Gods kind bid-
den moet, en wie niet bidt, in dien verdort het
geestelijk leven. En zoo nu is er ook een wet voor
uw zedelijk leven, voor uw doen en laten, en wie
niet naar die wet, maar in strijd met die wet te

37) E. Voto, III, p. 465.

Hoe sterk Kuyper gegrepen was door de idee van wet,
gesteld door God zelf over al zijn maaksel, blijkt uit een
uitspraak als deze: „Ondergrondelijk en onnaspeurlijk blijft
het en zal het eeuwig blijven hoe God Drieëenig de zaak
die in deze mysteriën (der verlossing — C. V.) ligt, tot
stand brengt, maar de vraag waarom ze zóó en niet
anders tot stand moesten gebracht worden kan bijna altoos
beantwoord". (E. Voto; I, 99.) Dit kan omdat ook bij de
Verlossing „ordinantiën Gods" gelden. De wijze der ver-
lossing wordt bepaald door de wetten die God zelf voor
het menschenleven heeft gesteld. Met name omtrent de
eenheid v. h. menscheijk geslacht, het dragen en overdra-
gen van schuld enz. Zoo vloeit het uit die ordinantiën Gods
b.v. voort, dat de Middelaar een waarachtig en rechtvaar-
dig Mensch moest zijn.

Kuyper spreekt dan ook van „wetten, waaraan het rijk
der genade gebonden is". (104/5/6/7.)

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 20, Groningen.)

Allerlel.

II.

Mij werd de volgende vraag gedaan:

„Iemand, die op dit oogenblik steun trekt van
Maatschappelijke Hulp, houdt er een liefhebberij
op na, waarmee hij een kleinigheid verdient.

Die verdienste is eigenlijk zijn doel niet. Hij is
eigenlijk maar bezig voor tijdverdrijf.

Nu is hem evenwel gebleken, dat, wanneer hij
deze zaak dóórzet, het misschien mogelijk is op
den duur in dezen weg zich een bestaan te ver-
werven.

Tegelijk is hem evenwel gebleken, dat hij geen
oncontroleerbare verdiensten mag hebben tijdens
het ontvangen van steun.

Nu zit deze broeder verlegen.

Hij wil zijn consciëntie niet bezwaren door on-
geoorloofd inkomen te genieten; aan den anderen
kant wil hij toch graag den weg tot een bestaan
uit eigen verdienste open houden.

Wat moet hij doen?" Zoo luidt de vraag.

Mijn advies is dit.

Het is zeker ongeoorloofd, tegen de uitdrukke-
lijke wetsvoorschriften in, inkomen te hebben.

Ook is het strafbaar.

Indien iemand, die er iets van afweet, de vriende-
lijkheid zou hebben dit te verklappen (wat vaak
gebeurt) dan zou de betrokken broeder groote
kans loopen om gerechtelijk vervolgd te worden.

Nu heb ik eens bij de autoriteiten in Groningen
geinformeerd en mij is gezegd, dat deze broeder
het beste doet met over deze zaak eenvoudig te
gaan spreken met de heeren van Maatschappelijke
Hulp. De mogelijkheid bestaat, dat, als er werke-
lijk iets in zijn plannen zit, dat er een regeling
wordt getroffen, waarbij hem de vrijheid verleend
wordt in deze richting verder te werken en tege-
lijk steun te ontvangen.

De moelijkheid ligt hierin, dat er reeds een
kleine verdienste is geweest, die niet werd opge-
geven.

Maar nu dat geheel ter goeder trouw is geschied,
is het wel mogelijk, dat deze fout door de vingers
wordt gezien.

In elk geval moet deze zaak voorzichtig worden
behandeld; maar in geen geval stil doorgaan. Dat
mag niet en is zéér gevaarlijk.

Een tweede vraag: „Is de onder ons gangbare
opvatting, dat de jonggestorvene kinderen der ge-
loovigen allen de zaligheid beërven, wel geheel
juist?"

Antwoord. Van de zaligheid van een ander
kan ik nooit absoluut zeker zijn.

Van mijn eigen zaligheid wel.

Als b.v. een volwassene sterft, betuigende, dat
hij sterft in het geloof, dan kan ik toch van zijn

werk gaat, schaaft zichzelf en werkt zich vast." ³⁸⁾

Een andere merkwaardigheid der wetten Gods,
waarop Kuyper met nadruk wijst, is dit, dat al
die wetten een éénheid vormen. Er is tenslotte
één wettenorganisme; kort gezegd één
Wet Gods.

„Ge moet en moogt geen scheiding maken. Ge
moet niet zeggen: Er is een wet van God in de
Tien geboden, en er is een bestel voor de eeuwige
zaligheid, en deze twee nu losmaken van de wet
Gods die over alle diert en alle kracht gaat. Dan
loch went ge u er aan, om het leven in twee deelen
te deelen. Aan de ééne zijde dat geestelijke, waarin
ge immers zelden bezig zijt, en aan den anderen
kant dat alledaagsche, zichtbare leven, waarin ge
twee derden van uw leven laat opgaan. En natuur-
lijk, als ge dan in dat grooter deel van uw leven, in
voedsel en drank, in uw licht en warmte, in uw
leven in huis en op straat geen wet Gods ziet
noch opmerkt, dan klinkt het u zoo vreemd en
zoo ongewoon, om op geestelijk terrein op een-
maal die wet van uw God te vinden. Maar ontkomt
ge aan die valsche scheiding, en gaat ge de wet
van uw God en zijn ordinantie weer zien in alle
leven van steen en plant en diert, in alle huiselijk
en maatschappelijk leven, tot in uw sprake en taal,
tot in uw beseffen en redeneeren toe, dan omsluit
allengs die ééne machtige wet van uw God heel
uw aanzijn en al uw leven, en zou het u vreemd
zijn en verwonderen, bijaldien ge nu op zedelijk
en geestelijk terrein niet geheel diezelfde wet van
uw God terugvondt." ³⁹⁾

Zeer belangrijk is eveneens Kuyper's uiteenzet-
ting, dat de menschen Gods wet wel kunnen over-
treeden, maar nooit kunnen breken. Gehoor-
zamend aan of ongehoorzaam zijnde tegenover die
wet, blijven zij er aan onderworpen. Gods

38) E. Voto, IV, p. 303/4.

39) E. Voto, I, p. 191.

zaligheid niet absoluut zeker zijn, omdat ik
niet in zijn hart kan zien.

Maar wel kunnen wij zeggen, dat wij, als wij
iemand zóó zien sterven, wij niet mogen twijfelen
aan zijn zaligheid. Naar den aard der liefde nemen
wij aan, dat hij in het Vaderhuis is.

Niet anders staat het met onze vroeggestorven
kinderen.

Al onze kinderen hebben de belofte.

Nu is het mogelijk, dat een kind des Verbonds bij
het opgroeien de belofte verwerpt, het Verbond
niet aanvaardt.

Dan gaat het verloren.

Sterft een kind evenwel klein, dan heeft het
van verwerping van het Verbond nog geen blijf
kunnen geven.

Daarom bestaat er voor ons, in zulke gevallen,
geen reden om te denken, dat dat kind verloren
zou gaan.

Het verschil tusschen een volwassene, die sterft,
belijdende zijn geloof en een klein kind, dat sterft
in het Verbond is dit:

bij den volwassene is er geen reden tot twijfel
omdat hij, nadat hij stervende zijn belijdenis heeft
uitgesproken, geen aanleiding kan geven, tot het
in twijfel trekken van zijn oprechtheid;

bij het klein-stervende kind is er geen reden tot
twijfel, omdat het geen aanleiding heeft gegeven,
dat wij van hem denken zouden, dat hij Gods be-
lofte verwerpt.

De hoop der zaligheid bij een volwassene rust
dus op zijn belijdenis; bij het klein-stervende kind
is de grond der hoop Gods belofte.

De zekerheid omtrent de zaligheid van zulk een
kind is dus zeker niet kleiner, dan die omtrent
de behoudenis van den volwassen geloovige.

D. v. D.

VROUWENVRAGEN

Over Vrouwenzending.

II.

Hier volgt, na het inleidend artikel der vorige
week, het rapport, dat de commissie ter plaatsing
opzond aan onze kerkelijke bladen. Me dunkt,
het is alles duidelijk als glas.

Mag ik vooraf echter nog even iets citeeren
uit een stukje van mej. Goemaal, de zendingszuster
van Solo?

Zij schrijft: „Dit huisbezoek moet een vrouw
doen, omdat een man dit niet kan doen en niet
mag doen. Dat klinkt wel vreemd voor Holland-
sche ooren, maar het is zoo. 'k Hoop, dat het ons
gelukt elken ouderling, elken predikant, elken
zendingsdeputaat van deze waarheid te overtuigen,
zóó overtuigend, dat zij het nooit weer vergeten.
Niet een verkeerde emancipatie-gedachte van Gere-
formeerde vrouwen en meisjes wil de vrouw haar
plaats in de zending geven, maar de hier heer-
schende opvattingen zijn zoodanig, dat deze maat-
schappij roept om vrouwelijke zendingskrachten.
Indien ergens, dan mag de kerk hier zeggen:

Wet — die de levende, constante wil is van den
alomtegenwoordigen en almachtigen God ⁴⁰⁾ — kan
niet gebroken of op zij geschoven worden.

„De wet Gods gaat dus altoos door. Alleen maar,
gelijk de wet van uw ademhaling u, al naar ge-
lang ge haar toepast, het leven of den dood brengt,
zoo ook stelt die wet Gods voor het zedelijk leven
in haar toepassing altoos twee mogelijkheden, of
dat ze u ophoude, of dat ze u verderve; maar ook
als ze u verderft, doet dat Gods wet. Wie zondigt
zet niet Gods wet opzij. Dat kan niemand. Neen,
maar hij maakt, dat die wet Gods, die, goed toe-
gepast, hem door haar werking redden zou, hem
nu, verkeerd toegepast, door haar niet te stuiten
werking doodt. Ze is als een vuur, dat, goed ge-
bruikt, u koestert, maar ook, verkeerd gebruikt,
u zengt en verteert." ⁴¹⁾

Wanneer de wijsbegeerte der wetsidee dus over
gansch den kosmos gespannen ziet een wonderlijk
geheel van veelsoortige wetten, die dien kosmos
in bestaan en aard en werking beheerschen, dan
heeft zij niets anders gedaan dan het zonder eenige
reserve overnemen van een van de schoonste en
rijkste concepties van den grootmeester van het
herlevend Calvinisme. Met groote klaarheid heeft
Dr. Kuyper het wettenorganisme, dat deze wereld
beheerscht, doorschouwd. De jonge wijsbegeerte
der Vrije Universiteit behoefde dit inzicht alleen
maar over te nemen en in de wijsgeerige studie
tot volle gelding te brengen.

H.

C. V.

40) Ook dit is weer een zeer belangrijk inzicht. De ordi-
nantien Gods in de machtigste vraagstukken en in de schijn-
baar netigste levensuitingen op ons aandringend zijn „niet
als artikelen van een wetboek, niet als regelen, die ik uit
een boek lees, niet als een codificatie van het leven, die
ook maar één oogenblik buiten God autoriteit en vastig-
heid zou bezitten, maar als de constante wil van den
alomtegenwoordigen en almachtigen God, die het elk oogen-
blik zoo verordent en zoo bestelt" te verstaan en te er-
varen. Vgl.: Het Calvinisme, p. 60/1.

41) E. Voto, III, p. 473.